Stortingets Utenriks- og forsvarskomite

Oslo, 10 og 16.10.2026

Innspill til statsbudsjett 2027 fra FFA, forskningsinstituttene

Vi viser til vår anmodning om å møte i komiteens budsjetthøring og vil med dette kommentere regjeringens budsjettforslag Forsvarsdepartementet Kap 1700 Forsvarsdepartementet, Post 72 Tilskudd til Norges Forskningsråd og Post 73 Forskning og utvikling.

Etter som dette notatet ikke var kommet frem til komiteen i forkant av den muntlige høringen, ettersender vi nå innspillet og har på forespørsel fra komiteen lagt ved lite notat om systembarrierer for å ta i bruk sivile forskningsmiljø og realisere det fulle FoU-potensialet for sektoren.

Styrket totalforsvar, økt sikkerhet, beredskap og konkurransekraft fordrer økt samarbeid mellom sivil og militær sektor, også innen forskning og teknologiutvikling
Totalberedskapsmeldingen pekte tydelig på Norges hovedutfordringer og følges opp i statsbudsjettet. Vi støtter strategiene om å utnytte samfunnets samlede ressurser bedre i forebygging, krisehåndtering, beredskap og forsvar, herunder å sikre godt forsknings- og innovasjonssamarbeid mellom sivile forskningsmiljø og forsvarssektoren.

I Statsbudsjettet understrekes nødvendigheten av å stimulere til nye samarbeidsformer og muliggjøre kunnskaps- og teknologiutvikling på tvers av sivil og militær side, som en nødvendighet for å lykkes med Forsvarsløftet. Når Forsvarsdepartementet lyser ut FoU-midler på konkurransebaserte arenaer, er det et et viktig skritt som vi støtter. Satsingen på kvanteteknologi i samarbeid mellom FD og KD støttes. Videre samarbeidet om å lyse ut forskningssatsing på forsvarsevne, sikkerhets- og forsvarspolitikk og beredskap gjennom en egen portefølje i Forskningsrådet, som foreslås styrket i 2027. Også støtten til bedrifters søknader til EDF er viktig.

Vi må sikre at retningsvalgene som gjøres og virkemidlene som brukes er fundert på beste kunnskap. "Forsvarsløftet" sier at kunnskaps- og teknologiutvikling på tvers av sivil og militær side skal styrkes for å øke innovasjonstakten, forsvarsevne og øke effekten av ressursinnsatsen. Da er det nedslående at forskning og utvikling får samlet en realnedgang på 1,1% fra 2026 i regjeringens budsjettforslag, samt at Stortinget i behandlingen av Forsvarsløftet reduserte Forsvarsdepartementets FoU-bevilgning i 2027 med 380 MNOK. Det koster å investere i forskning, men det er dyrere å la være.

Vi mener at potensialet for bedre utnyttelse av samfunnets samlede forskningsressurser til styrket forsvarsevne og samfunnssikkerhet er vesentlig større enn det som tas ut i dag. Både innen teknologiutvikling, sikring av kritisk infrastruktur, beredskap og sikkerhet mener vi at sivil forskningssektor med de uavhengige forskningsinstituttene kan bidra vesentlig mer. Instituttene samarbeider for eksempel tett med forsvarsindustrien og forsvaret om material- og teknologiutvikling, noe senest medieoppslag om droneteknologi synliggjør.

Uavhengige forskningsinstitutter er representert i alle regioner og har utbredt internasjonalt samarbeid. De er drevet av å møte samfunnsutfordringer, også sikkerhets- og beredskapsutfordringer. Forskningen omfatter bl.a. samfunnskritisk infrastruktur som energi, transport og kommunikasjon, atomberedskap, forsvarsindustriell teknologi, matproduksjon, cybersikkerhet, terrorvirksomhet osv. Det gjelder bl.a. forskningsinstituttene SINTEF, NORCE, IFE, NORSAR, Norsk Regnesentral, Transportøkonomisk institutt, Veterinærinstituttet, NIBIO, NOFIMA, PRIO, NUPI og mange flere. Felles er at de arbeider med forskningstema som svarer på samfunnets behov og har en kapasitet for å delta i tverrfaglig og tverrsektorielt forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid som vil øke Norges forsvarsevne.

Postboks 5490, Majorstuen 0305 Oslo Tlf 915 46 610 Epost: agnes.landstad@abelia.no

Forskningsinstituttenes erfaring samsvarer godt med Forsvarsdepartementets når det i statsbudsjettet beskrives at den gjensidige relevansen mellom sivil forskning og forsvarsforskning øker. Dette gjelder ikke minst innenfor utvikling av norsk forsvarsteknologi, hvor European Defence Fund har blitt et meget godt virkemiddel for felles-europeisk FoU samt samarbeid mellom industrien og instituttene. Opprettholdelsen av Norges årlige bidrag er et viktig tiltak. FFA vil også fremheve samarbeidet innenfor cybersikkerhet, forsyningssikkerhet og kritisk infrastruktur. Regjeringens satsing innen kvante og AI er likedan viktige investeringer som er godt egnet for tverrsektorielt samarbeid.

I denne sammenhengen er også satsingen på å bygge og fornye sikkerhets- og forsvarspolitisk forskning relevant. De uavhengige utenrikspolitiske forskningsinstituttene NUPI, PRIO og Fridtjof Nansen Institutt (FNI) er solide forskningsmiljø på dette området.

Mer FoU-samarbeid mellom militær og sivil side er god bruk av samfunnets ressurser
Når forskningsmiljø samarbeider med de som kjenner utfordringene, bygges ny innsikt, ny teknologi og nye løsninger som tas i bruk.

Vi mener det er prinsipielt viktig at forsvarssektoren søker synergi gjennom samarbeid, og ikke bygger ny parallell kompetanse til eksisterende forskningskompetanse og -kapasitet. Vi er en liten nasjon og må dra lasset sammen og sørge for at forskningskapasiteten i militær og sivil sektor utnyttes best mulig. Bedre ressursutnyttelse på tvers av sektorer er nødvendig.

FFA mener derfor at:

- Sivile uavhengige forskningsinstitutter kan bidra vesentlig mer til forsvarsevne og samfunnssikkerhet gjennom forskning med og for forsvarssektoren og god utnyttelse av de samlede forskningsressursene. Det bør etableres en arena for dialog om forsknings- og teknologiutviklingsbehov mellom forsvarssektoren og uavhengige forskingsmiljø. Vår anbefaling er at den koordinerende enheten knyttes til Forsvarsdepartementet, fremfor til en underliggende etat. FFA bidrar gjerne til den koordineringen gjennom vår, og vi anbefaler at også FSI inviteres. Slik bør en større andel av Forsvarsdepartementets forskningsmidler benyttes i sivilt-militært forskningssamarbeid.
- Reverser kuttet på 380 mnok på kap. 1760, post 45 til Forskning og utvikling
- Etablering av en porteføljе for totalforsvar, samfunnssikkerhet og beredskap i Forskningsrådet er et viktig grep for å ta i bruk åpen konkurranse om forskningsmidler og styrke forskningssamarbeid på tverrsektorielle problemstillinger. Bevilgning på 66,4 MNOK på Kap. 1700, post 72 Tilskudd til Norges Forskningsråd bør styrkes og utvides slik at den bygger sterke samarbeidsmiljø mellom militær og sivil forskning om viktige prioriteringer for norsk forsvarsevne.
- De uavhengige instituttene bør benyttes mer for å styrke Norges totalberedskap. De relevante forskningsinstituttene bør gis legitimitet i forsvarssektorens forskningsaktivitet for å kunne delta med kapasitet og infrastruktur. Legitimitet kan gis gjennom prekvalifisering eller andre godkjenningsordninger som omfatter faglig og sikkerhetsmessig vurdering. Ved å fjerne unødvendige systembarrierer kan en realisere et stort FoU-potensiale for totalberedskap og stor samfunnsøkonomisk gevinst.

Vennlig hilsen

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Vedlegg: Fjerne unødvendige systembarrierer for å realisere FoU-potensiale for forsvarssektoren

---

Forskningsinstituttenes Fellesarena organiserer 33 selvstendige non-profit forskningsinstitutter og -konsern som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra sektordepartementene via Forskningsrådet. De utgjør til sammen 7200 årsverk og 12 mrd. kr i årlig omsetning, hvorav 1,4 mrd kr fra utlandet. Samfunnsoppdraget krever at instituttene skal bidra med forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning og problemløsning som bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Studier viser at forskningsinstituttene holder høy faglig kvalitet, har stor vitenskapelig publisering, høy siteringsfrekvens og henter hjem en stor andel av EU-midlene.

Forskningsinstituttene er sentrale forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og offentlige virksomheter og fungerer som akseleratorer for innovasjon og omstilling i samfunnet. Instituttene bygger bro mellom grunnleggende forskning og private og offentlige virksomheters behov for ny kunnskap og nye løsninger.

Vedlegg:

Fjerne unødvendige systembarrierer for å realisere FoU-potensial i forsvarssektoren

De uavhengige instituttenes kapasitet kan utløses hvis de relevante instituttene gis legitimitet i forsvarssektorens forskningsaktivitet (på linje med FFI). Da vil institutter kunne delta likeverdig med FFI i industrisamarbeidsprosjekter og sikkerhetspolitisk forskning. Legitimitet kan gis gjennom prekvalifisering eller andre godkjenningsordninger som omfatter faglig og sikkerhetsmessig vurdering[2].

Følgende barrierer bør fjernes:

- Sikkerhetsklarering bør kunne saksbehandles på 1-2 mnd. I dag kanselleres aktuelle samarbeidsprosjekter mellom forskningsinstitutter og bl.a. forsvarsindustrien pga for lang ventetid på sikkerhetsklarering. Instituttene har utviklet sin egen kompetanse i verdivurdering gjennom implementering av eksportkontrollforskriften, men vi ser også behovet for å styrke kunnskapsnivået i tiden fremover. Her etterlyser vi et kurstilbud og kort vei til ressurspersoner hos NSM og SKM.
- Forsvarsdepartementet bør tilrettelegge for dialog med forsvarssektorens behovseiere. Gjensidig utveksling av behov og muligheter mobiliserer instituttenes forskningskapasitet og kan synliggjøre nye muligheter for forsvaret. Det ligger et langsiktig utviklingspotensial i dette, men det er også aktuelt nå, bl.a. for utvikling av søknader til European Defence Fund.
- Anbefaling fra NFR, FFI og NSM om et helhetlig forskningssystem foreslår at sivile forskningsmiljø deler stillinger med FFI. Hvis forskningsinstituttene skal kunne avgi kapasitet til FFI i form av delte stillinger, må det kompenseres med ordinær timepris. Delte stillinger mellom uavhengige institutter og FFI, hvor institutt-forsker har feks 20% stilling i FFI, er ikke økonomisk mulig for de godkjente forskningsinstituttene som er faktureringsbasert og har i gjennomsnitt 10% grunnbevilgning. I motsatt fall vil en slik løsning kun utløse kapasitet hos statlige aktører som ikke er markedsorientert i sin forskning, dvs universiteter, høgskoler og statlige institutter.
- FoU-delen av utenlandske leverandørers industrisamarbeidsforpliktelse må gjøres tilgjengelig for de uavhengige instituttene slik at FoU prosjekter får lik faktor-uttelling som for FFI.
- De uavhengige instituttene bør gis adgang til å fremme prosjektforslag for Forsvarets forskningsforum.
- Et utvidet forskningssamarbeid i forsvarssektoren må innebære akseptable kontraktsvilkår for alle parter. Det er ønskelig at man ser på de eksisterende vilkårene fra forsvarsindustrielle FoU-samarbeidsprosjekter, med tanke på bruksrett og royalties til bakgrunn og resultater og FFI sin rolle som både underliggende etat og potensiell deltaker i et åpent konkurransemarked. I visse tilfeller deltar FFI på lik linje med andre forskningsinstitutter i åpne konkurransearenaer som Forskningsrådet og EU-programmer.

For øvrig har de sivile forskningsinstituttene har mange små og store forskningsinfrastrukturer som til dels er offentlig delfinansiert og til dels finansiert av instituttenes selv. Disse bør utnyttes også i forsvarsforskning.